

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 579 | Samenvatting

De klacht ziet op een Europese niet-openbare procedure voor een overheidsopdracht voor ontwerpdiensten voor nieuwbouw van een school voor internationaal voortgezet onderwijs. Geklaagd wordt dat een bepaald selectie criterium in strijd is met het proportionaliteitsbeginsel doordat extra punten worden toegekend voor ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs.

Door te vragen naar ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs vraagt de aanbesteder naar het oordeel van de Commissie ten onrechte om gelijke ervaring in plaats van vergelijkbare ervaring. In plaats van te vragen naar ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs had aanbesteder kunnen en moeten vragen naar ervaring met de kenmerkende aspecten binnen het internationaal voortgezet onderwijs die voor hem van essentieel belang zijn. Dat dat mogelijk was, blijkt wel uit het feit dat aanbesteder deze aspecten heeft omschreven in de Nota van Inlichtingen en in de reactie op de bij de Commissie ingediende klacht. Daaruit leidt de Commissie de volgende aspecten af: het aantal vierkante meters per leerling, veel kleine werk- en spreekruimtes, hoge toegankelijkheidseisen en een gebouw dat uitnodigt tot verbinding, maar toch ook ruimte geeft voor eigenheid en veiligheid. Indien noodzakelijk kan om ervaring met een combinatie van bepaalde aspecten worden gevraagd. Niet valt uit te sluiten dat ook met het ontwerpen van andere gebouwen dan scholen voor internationaal voortgezet onderwijs aan deze aspecten kan worden voldaan. Daarbij denkt de Commissie bijvoorbeeld aan schoolgebouwen voor speciaal onderwijs voor kinderen met een handicap, chronische ziekte of stoornis. Bovendien zal ook niet elke school voor internationaal voortgezet onderwijs al deze aspecten in zich verenigen, zodat het de vraag is of aanbesteder met het door hem geformuleerde selectie criterium voldoende zekerheid heeft gegadigden te vinden die daadwerkelijk ervaring hebben met het ontwerpen van gebouwen die voldoen aan de door aanbesteder gewenste kenmerken. Naar het oordeel van de Commissie is dit selectie criterium dan ook in strijd met het proportionaliteitsbeginsel doordat extra punten worden toegekend voor ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs.

Dat met dit selectie criterium nog geen 4% van het totaal te behalen punten kan worden behaald, doet aan het voorgaande niet af. Immers valt niet uit te sluiten dat de punten voor dit selectie criterium voor de selectiebeslissing het verschil kunnen maken.

Daarmee acht de Commissie de klacht gegrond.

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 579

1. Feiten

1.1. Aanbesteder heeft op 31 maart 2020 een Europese niet-openbare procedure aangekondigd voor een overheidsopdracht voor ontwerpdiensten voor nieuwbouw van een school voor internationaal voortgezet onderwijs.

1.2. In de Selectieleidraad van 31 maart 2020 is, onder meer, bepaald:

(...)

1. Inleiding en opdrachtbeschrijving

(...)

1.1 Het Project en omschrijving werkzaamheden

Achtergrondinformatie

[Aanbesteder] en [de Onderwijsinstelling] hebben het voornemen om in [Locatie] nieuwbouw te ontwikkelen voor [een School voor internationaal voortgezet onderwijs]. Het project wordt gezamenlijk door [Aanbesteder] en [de Onderwijsinstelling] ontwikkeld, waarbij [Aanbesteder] formeel bouwheer en opdrachtgever is.

(...)

Voor de definitieve huisvesting is een stuk grond aangekocht op het voormalige terrein van [Onderwijsinstelling Y]. De uitgangspunten voor de definitieve huisvesting zijn als volgt:

- 440 VO-leerlingen;
- maximaal 4.000 m² bvo.

(...)

Kernbegrippen

De huisvesting voor [de School voor internationaal voortgezet onderwijs] komt centraal op de [Locatie] te liggen. De directe verbinding met de [Locatie] dient zichtbaar te zijn en het schoolgebouw zal een eenheid vormen met de omgeving. (...) zal ook de [School voor internationaal voortgezet onderwijs] op de [Locatie] een herkenbare eigen identiteit hebben. Het gebouw zal uitstralen waar de school voor staat; hoogwaardig internationaal onderwijs. Het gebouw is aantrekkelijk en leerlingen voelen zich er veilig en geborgen. Kernbegrippen voor [de School voor internationaal voortgezet onderwijs] zijn:

- De eigen, herkenbare, identiteit; iconisch, internationaal maar passend in Nederland;
- Sociale en maatschappelijke betrokkenheid: "inspiring learning for a sustainable future";
- Duurzaamheid: energieneutrale omgeving, hergebruik en recycling;

- Stimuleren duurzaamheid en verantwoordelijkheid voor de omgeving: beschermend exterieur, gezonde leeromgeving, ontmoedigen autogebruik;
- Onderzoekend leren: creativiteit, stimulerende leeromgeving, verwondering, samenwerken met (...) andere kennisinstellingen, sterke connectie met ontwerpend leren, technologie en design.

[De Onderwijsinstelling] heeft een ambitiedocument opgesteld om verder inzicht te geven in de ambities van [de School voor internationaal voortgezet onderwijs], zie **bijlage 7**. Dit document is informatief en er kunnen geen rechten aan worden verleend. Een definitief document zal worden verstrekt bij start gunningsfase.

Omschrijving werkzaamheden

De Aanbestedende Dienst is op zoek naar één contractpartij die onder haar verantwoordelijkheid en aansturing de uitvoering voor alle bij de Opdracht behorende ontwerp- en adviesdiensten voor haar rekening neemt. De Total Engineer borgt de volgende ontwerp- en adviesdisciplines om te komen tot een compleet afgestemd en integraal ontwerp:

- Projectmanagement;
- Ontwerp en ontwerpintegratie;
- Architectonisch en bouwkundig ontwerpen;
- Constructief ontwerpen;
- Landschapsadvies;
- Bouwfysische advisering;
- Brandveiligheidsadvisering en akoestiek;
- Bouwkostenadvisering;
- Vastgoedontwikkeling en exploitatie;
- Inrichtingsadvies (grotendeels voorgeschreven);
- Esthetisch toezicht;
- optioneel: Installatietechnisch ontwerpen.

En wel in de navolgende fasen:

- Structuurontwerp;
- Voorontwerp;
- Definitief Ontwerp;
- Prijs- & contractvorming (evt. omgewisseld met één van de vorige fasen in verband met bouwteam);
- Technisch Ontwerp;
- Uitvoeringsgereed ontwerp;
- Uitvoering (ondersteuning directievoering en toezicht);
- Nazorg.

(...)

Het TE-team staat gedurende de looptijd van het project de opdrachtgever als adviseur bij, op basis van één contract en met één aanspreekpunt. Het installatietechnisch ontwerp is, zoals eerder aangegeven, optioneel. Er wordt verwacht dat de gegadigde voldoet aan de installatietechnische geschiktheidseisen en tevens een prijs indient voor het installatietechnisch ontwerp als optie. Na afronding van het Voorlopig/Definitief Ontwerp door het TE-team sluit de (Bouwteam)aannemer aan en vormt het bouwteam zich.

In het kader van de Overeenkomst zal de Inschrijver op hoofdlijnen de volgende werkzaamheden verrichten:

- a. Het sturen en bewaken van het ontwerpproces, alsmede het periodiek informeren en adviseren van de opdrachtgever met betrekking tot bouwkosten. De ontwerpwerkzaamheden dienen plaats te vinden binnen een taakstellend budget en planning.
- b. Het uitwerken van het Programma van Eisen tot een integraal ontwerp, alsmede het opstellen van een bijbehorende kostenraming met onderscheid van een plafond- en bodembedrag.
- c. Het in bouwteamverband uitwerken van het ontwerp. De Inschrijver is verantwoordelijk voor het organiseren van interactie met de Bouwteamaannemer en de opdrachtgever, om de doelstellingen van het bouwteam te realiseren. De wenselijk geachte optimalisatievoorstellen van de Bouwteamaannemer dienen nader te worden onderzocht door de Inschrijver en indien opportuun nader te worden uitgewerkt en geïmplementeerd.
- d. Het organiseren van de inhoudelijke afstemming met de Adviescommissie Omgevingskwaliteit van [Aanbesteder].
- e. Het opstellen en namens de opdrachtgever indienen van een ontvankelijke aanvraag Omgevingsvergunning.
- f. Het coördineren van de werkzaamheden van de Total Engineer.
- g. Het toetsen van het door de Bouwteamaannemer opgestelde werkschrijving(en), kwaliteitsbeschrijving(en) en prijsaanbieding(en) en het adviseren van de opdrachtgever in deze. Op basis van de definitieve werkschrijving, kwaliteitsbeschrijving en prijsaanbieding wordt door de opdrachtgever en de Bouwteamaannemer een aannemingsovereenkomst gesloten op basis van de UAV2012.
- h. Het toetsen van de door de Bouwteamaannemer opgestelde ontwerpen en het adviseren van de opdrachtgever in deze.
- i. Het namens de opdrachtgever verzorgen van esthetisch toezicht gedurende de uitvoering.

Profielchets

Gelet op de gewenste werkwijze (Total Engineering) is de Aanbestedende Dienst op zoek naar een team van ontwerpers en adviseurs die:

- op basis van een integrale aanpak,
- onder de verantwoording van één contractpartij,
- onderhavige opgave op grond van haar gezamenlijke ervaring, kennis en kunde,
- binnen de kaders van ambitie, wensen, financiën en planning,
- het ontwerp van het project [School voor internationaal voortgezet onderwijs] tot een aansprekend resultaat brengt.

Overeenkomst

De Aanbestedende Dienst gaat bij de ontwikkeling en uitvoering van het Project als vertrekpunt uit van een bouwteam. Dit betekent dat er in de loop van het ontwerptraject een Bouwteamaannemer wordt geselecteerd, welke als volwaardig deelnemer een rol krijgt in het ontwerptraject. Hiermee wordt vroegtijdig uitvoeringsdeskundigheid betrokken en wordt aan de betreffende aannemer ruimte geboden voor inbreng in werkvoorbereidings- en uitvoeringsplanning. Beoogd wordt om de Bouwteamaannemer na afronding van het VO/DO te betrekken. De opdrachtgever behoudt nadrukkelijk de mogelijkheid om gedurende het traject de keuze te maken om verder te gaan als een traditionele bouworganisatie.

Opdrachtverstrekking zal plaatsvinden op basis van de DNR 2011 eerste herziening, juli 2013 en de conceptovereenkomsten (welke worden verstrekt in de gunningsfase).

(...)

2. Uitsluitingsgronden, geschiktheidseisen en selectiecriteria

De Aanbestedende Dienst stelt uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen aan de Aanmelding. Wanneer op de Gegadigde één of meerdere uitsluitingsgronden van toepassing zijn of wanneer de Gegadigde niet voldoet aan de geschiktheidseisen, kan deze (moeten) worden uitgesloten van verdere deelname. Indien op de Gegadigde geen uitsluitingsgronden van toepassing zijn en aan de geschiktheidseisen wel wordt voldaan, kan op basis van de selectiecriteria een puntenscore worden opgebouwd teneinde te worden beoordeeld als één van de vijf meest gekwalificeerde Gegadigden die voor uitnodiging voor de gunningsfase in aanmerking komt.

(...)

2.2. Geschiktheidseisen

Om voor selectie in aanmerking te komen dient Gegadigde te voldoen aan de geschiktheidseisen (zoals bedoeld in Deel IV van het UEA, hierin aangegeven als 'Selectiecriteria'), zoals hieronder genoemd.

(...)

2.2.2 Technische en beroepsbekwaamheid

De Gegadigde dient in staat te zijn de Opdracht binnen de door de Aanbestedende Dienst te stellen randvoorwaarden ten aanzien van tijd, kwaliteit en kosten te realiseren. De toetsing van de technische en beroepsbekwaamheid vindt plaats aan de hand van de volgende minimumeisen waarbij geldt dat voor de kerncompetenties als bewijsstuk maximaal één referentie mag worden ingediend per competentie (dezelfde referentie mag wel meermaals worden ingediend voor verschillende competenties).

Door middel van ingediende referentieprojecten dient de Gegadigde aannemelijk te maken dat hij in staat is gebleken te voldoen aan de gevraagde competenties en dit als zodanig te verklaren en - bij voorlopige selectie/uitnodiging tot deelname aan de Inschrijvingsfase - op eerste verzoek de daarbij behorende bewijsmiddelen te kunnen overleggen. Indien Gegadigde hieraan niet voldoet kan de Aanbestedende Dienst (moeten) besluiten Gegadigde uit te sluiten van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure.

De mate van aanwezigheid van de onderstaande kerncompetenties wordt beoordeeld aan de hand van de referentieproject(en) die de Gegadigde heeft ingediend conform het model uit bijlage 4.

- **Kerncompetentie 1: Architectonische/bouwkundige ontwerpwerkzaamheden en bijbehorende adviesdiensten utiliteitsgebouw**
De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw utiliteitsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdeel architectonisch/bouwkundig.
- **Kerncompetentie 2: Installatietechnische ontwerpwerkzaamheden en bijbehorende adviesdiensten utiliteitsgebouw**
De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw utiliteitsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdeel werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties.

- **Kerncompetentie 3: Bouwfysische ontwerpwerkzaamheden en bijbehorende adviesdiensten**
De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw utiliteitsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdeel bouwfysica.
- **Kerncompetentie 4: Herbestemmen van bestaand gebouw**
De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring in het ontwerpen en herbestemmen van een bestaand gebouw van minimaal 300 m² bvo (een- of meerlaags), onderdeel architectonisch/bouwkundig/constructief.
- **Kerncompetentie 5: Ontwerptraject in samenwerking met een Bouwteamaannemer**
De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw utiliteitsgebouw met een publieke functie van minimaal 500 m² bvo in bouwteam in samenwerking met een Bouwteamaannemer vanaf VO- of DO-fase.

Voor kerncompetenties waarbij een referentieproject wordt gevraagd gelden de volgende randvoorwaarden waaraan de referentie dient te voldoen:

- Het Definitief Ontwerp is opgeleverd in de periode van vijf jaren voorafgaande aan de uiterste datum van Aanmelding zoals vermeld in paragraaf 3.2;
- Het Definitief Ontwerp dient aanbesteed te zijn geweest in de periode van vijf jaren voorafgaande aan de uiterste datum van Aanmelding zoals vermeld in paragraaf 3.2;
- **Onder utiliteitsgebouw met een publieke functie worden verstaan** onderwijsgebouwen, gemeentehuizen en zieken-/verzorgingshuizen. Winkelcentra, bedrijfshallen, distributiecentra, en dergelijk voldoen niet;
- De Gegadigde heeft de werkzaamheden waarop de kerncompetentie ziet zelf uitgevoerd. **Indien de werkzaamheden waarop de kerncompetentie ziet niet zijn uitgevoerd door een onderaannemer of door een nevenaannemer, dan dient hierbij een beroep op een derde te worden gedaan (invullen in het UEA in Deel II onder C.)**;
- De opdrachtgever van het referentieproject heeft geen juridische banden met de Gegadigde;
- De opdrachtgever van het referentieproject en de Gegadigde waren ook ten tijde van de opdracht niet werkzaam of op een andere manier betrokken in één en dezelfde organisatiestructuur.

Het is mogelijk dat één referentieproject als bewijsstuk wordt gebruikt voor meerdere of alle kerncompetenties.

2.3 Selectiecriteria

De Gegadigde dient te beschikken over de kerncompetenties zoals gesteld in deze paragraaf. De toetsing van deze bekwaamheid vindt plaats aan de hand van door Gegadigde aangeleverde referenties waarbij geldt dat als bewijsstuk voor de kerncompetenties maximaal één referentie per competentie mag worden ingediend (dezelfde referentie mag wel meerdere malen worden ingediend voor verschillende competenties). De Gegadigde dient ten behoeve van het overleggen van deze referentieprojecten gebruik te maken van **bijlage 5** en deze te overleggen bij Aanmelding.

Door middel van ingediende referentieprojecten dient de Gegadigde aannemelijk te maken dat hij in staat is gebleken te voldoen aan de gevraagde competenties en dit als zodanig te verklaren en - bij voorlopige selectie/uitnodiging tot deel-

name aan de gunningsfase - op eerste verzoek de daarbij behorende bewijsmiddelen te kunnen overleggen. Indien Gegadigde hieraan niet voldoet kan de Aanbestedende Dienst (moeten) besluiten Gegadigde uit te sluiten van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure.

Voorwaarden: De mate van aanwezigheid van de genoemde kerncompetenties wordt beoordeeld aan de hand van de referentieproject(en) die de Gegadigde heeft ingediend conform het model uit **bijlage 5**.

De Aanbestedende Dienst beoordeelt de aanwezigheid van de kerncompetenties als volgt:

▪ **Selectie criterium 1: Kerncompetentie 'Integraal ontwerpen'**

De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met **integraal** ontwerpen van een nieuw utiliteitsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdelen architectonisch/bouwkundig, constructief, werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties en bouwkostenbewaking:

- Nee, met twee of één aspect 0 punten
- Ja, met drie van de vier aspecten 2 punten
- Ja, met alle vier de aspecten: zowel architectonisch/bouwkundig, constructief, werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties als bouwkostenbewaking 5 punten

▪ **Selectie criterium 2a: Kerncompetentie 'Onderwijsgebouw' bouwkundig**

De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw onderwijsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdeel architectonisch/bouwkundig/constructief:

- Nee 0 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Primair Onderwijs 2 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Voortgezet Onderwijs 5 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Internationaal Voortgezet Onderwijs 7 punten

▪ **Selectie criterium 2b: Kerncompetentie 'Onderwijsgebouw' installatietechnisch**

De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw onderwijsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdeel installatietechnisch:

- Nee 0 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Primair Onderwijs 2 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Voortgezet Onderwijs 5 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Internationaal Voortgezet Onderwijs 7 punten

▪ **Selectie criterium 2c: Kerncompetentie 'Onderwijsgebouw' bouw fysisch, akoestisch en brandveilig**

De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring met het ontwerpen van een nieuw onderwijsgebouw met een publieke functie van minimaal 2.400 m² bvo, onderdeel bouwfysisch, akoestisch en brandveilig:

- Nee 0 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Primair Onderwijs 2 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Voortgezet Onderwijs 5 punten
- Ja, aantoonbare ervaring binnen Internationaal Voortgezet Onderwijs 7 punten

- **Selectie criterium 3a: Kerncompetentie Duurzaam ontwerpen; energie**
 Ervaring met het architectonisch en bouwkundig ontwerpen van een permanent gebouw waarbij een hoog energetisch duurzaamheidsniveau behaald is: gasloos, BENG of EPC=0 gebouw en een minimale omvang heeft van 1.500 m2 bvo. onderdeel architectonisch/bouwkundig/constructief:
  - Nee 0 punten
  - Ja, aantoonbare ervaring met een energetisch niveau BENG en/of gasloos 2 punten
  - Ja, aantoonbare ervaring met een energetisch niveau ENG of EPC=0 5 punten

- **Selectie criterium 3b: Kerncompetentie Duurzaam ontwerpen; energie**
 Ervaring met het architectonisch en bouwkundig ontwerpen van een permanent gebouw waarbij een hoog energetisch duurzaamheidsniveau behaald is: gasloos, BENG of EPC=0 gebouw en een minimale omvang heeft van 1.500 m2 bvo. onderdeel installatietechnisch:
  - Nee 0 punten
  - Ja, aantoonbare ervaring met een energetisch niveau BENG en/of gasloos 2 punten
  - Ja, aantoonbare ervaring met een energetisch niveau ENG of EPC=0 5 punten

- **Selectie criterium 4: Kerncompetentie Renovatie bestaand gebouw**
 De Gegadigde beschikt over aantoonbare ervaring in het ontwerpen en herbestemmen van een bestaand gebouw van minimaal 300 m2 bvo (een- of meerlaags), onderdeel architectonisch/bouwkundig/constructief:
  - Nee 0 punten
  - Ja, aantoonbare ervaring met ontwerpen en herbestemmen van een bestaand gebouw 2 punten
  - Ja, aantoonbare ervaring met ontwerpen en herbestemmen van een sterk verouderd gebouw (bouwjaar 1950 of daarvoor), onderdeel bouwkundig/constructief 5 punten

Voor kerncompetenties waarbij een referentieproject wordt gevraagd gelden de volgende randvoorwaarden waaraan de referentie dient te voldoen:

- Het Definitief Ontwerp is opgeleverd in de periode van vijf jaren voorafgaande aan de uiterste datum van Aanmelding zoals vermeld in paragraaf 3.2;
- Het Definitief Ontwerp dient aanbesteed te zijn geweest in de periode van vijf jaren voorafgaande aan de uiterste datum van Aanmelding zoals vermeld in paragraaf 3.2;
- **Onder utiliteitsgebouw met een publieke functie worden verstaan** onderwijsgebouwen, gemeentehuizen en zieken-/verzorgingshuizen. Winkelcentra, bedrijfshallen, distributiecentra, en dergelijk voldoen niet;
- De Gegadigde heeft de werkzaamheden waarop de kerncompetentie ziet zelf uitgevoerd. **Indien de werkzaamheden waarop de kerncompetentie ziet niet zijn uitgevoerd door een onderaannemer of door een nevenaannemer dan dient hierbij een beroep op een derde te worden gedaan (invullen in het UEA in Deel II onder C.);**
- De opdrachtgever van het referentieproject heeft geen juridische banden met de Gegadigde;
- De opdrachtgever van het referentieproject en de Gegadigde waren ook ten tijde van de opdracht niet werkzaam of op een andere manier betrokken in één en dezelfde organisatiestructuur.

Het is mogelijk dat één referentieproject als bewijsstuk wordt gebruikt voor meerdere of alle kerncompetenties

3. Procedure

(...)

3.6 Beoordelingsmethodiek Aanmelding

(...)

Stap 3. Beoordeling op selectiecriteria en bepalen rangorde

Indien meer dan vijf Gegadigden zich tijdig, juist en volledig hebben aangemeld en voldoen aan het hiervoor bepaalde, dan wordt op basis van de selectiecriteria bepaald welke vijf Gegadigden voor uitnodiging voor de gunningsfase in aanmerking komen. Bij de beoordeling aan de hand van de selectiecriteria worden gespecificeerde puntenscore en wegingsfactoren toegepast om de rangorde van de Gegadigden te bepalen.

Stap 4. Rangorde en uitnodiging gunningsfase

Na bepaling van de rangorde op basis van de selectiecriteria zullen de vijf (5) Gegadigden met de hoogste totaalscore op de selectiecriteria (voorlopig) worden uitgenodigd tot deelname aan fase 2 van de aanbestedingsprocedure. Bij gelijke score wordt de rangorde - tussen de betreffende Gegadigde met de gelijke scores waardoor niet de vijf (5) hoogst-scorende Gegadigden kunnen worden bepaald - bepaald door te kijken naar de score op selectie criterium 1. Indien deze gelijk is, wordt gekeken op volgorde van selectiecriteria of deze ook gelijke scores hebben. Dus in de volgorde 1, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b en 4. Indien op alles gelijk is gescoord zal er een loting plaatsvinden door een notaris. (...)

(...)'

- 1.3. Op 2 april 2020 heeft de brancheorganisatie naar aanleiding van de Selectieleidraad aanbesteder een brief met vragen gestuurd. Deze vragen heeft aanbesteder in de nota van inlichtingen opgenomen en beantwoord (zie vragen 6 en 7 in 1.4.3 en 1.4.4 hierna).
- 1.4. In de Nota van Inlichtingen van 20 april 2020 zijn, onder meer, de volgende vragen en antwoorden opgenomen:
  - 1.4.1. Vraag 2: 'Voor kerncompetentie 4 en selectie criterium 2a, 3a en 4 worden referenties gevraagd waarin disciplines architectuur, bouwkunde en constructie zijn gecombineerd. Wij (architect en constructeur) kunnen onafhankelijk van elkaar geschikte referenties indienen om te voldoen aan KC4 en SC2a/3a/4. We hebben echter niet alle geschikte referenties voor de verschillende competenties samen met elkaar gedaan. Daardoor is het indienen van één referentie per competentie voor beide disciplines samen heel beperkend. Bent u daarom bereid om per discipline één referentie per competentie goed te keuren?'

Antwoord: 'Voor kerncompetentie 4, en selectie criterium 2a, 3a en 4 wordt toegestaan om per discipline één referentie per competentie in te dienen. Dit betekent dat dus voor de betreffende kerncompetentie cq selectie criterium 1 referentie voor architectuur/bouwkunde en 1 voor constructie moet worden ingediend. De formulieren die bij deze nota zijn toegevoegd zijn hierop aangepast. Het doel hiervan is dat de constructeur die onderdeel wordt van aangemelde TE-team bezit over de gevraagde competenties.'

- 1.4.2. Vraag 3: 'U geeft twee opmerkingen over de leeftijd van opgegeven referenties. Is onze aanname juist dat referenties óf DO-gereed óf aanbesteed dienen te zijn?'

Antwoord: 'Nee, het DO dient zowel gereed als aanbesteed te zijn geweest. Er wordt qua niveau gevraagd om minimaal een afgerond Definitief Ontwerp. Tevens de voorwaarde dat het DO ook aanbesteed is, is om te waarborgen dat het een geheel compleet, doorgerekend en aanbestedingsgereed ontwerp betreft. Voor zowel de geschiktheidseisen als de selectiecriteria geldt dat ook een aanbesteed bestek voldoet.'

- 1.4.3. Vraag 6: '[De Brancheorganisatie] heeft bedenkingen bij de vereisten voor de in te dienen referenties ter zake de technische geschiktheidseisen en selectiecriteria, zoals verwoord in paragrafen 2.2.2 en 2.3 Een letterlijke lezing suggereert dat van alle ingediende referenties het DO in de afgelopen vijf jaar aanbesteed dient te zijn. Effectief lijken referentieprojecten die in een traditionele bouwvorm uitgevoerd zijn daarmee ongeschikt te zijn. [Brancheorganisatie] kan zich nog wel voorstellen dat deze eis relevant en proportioneel is met betrekking tot kerncompetentie 5 (ervaring met samenwerking met bouwteamaannemer), maar is van mening dat deze voorwaarde niet relevant en proportioneel is met betrekking tot de overige aan te tonen kerncompetenties. [Brancheorganisatie] vraagt dan ook om de voorwaarden voor de referenties in paragrafen 2.2.2 en 2.3 aan te passen.'

Antwoord: 'Zie tevens het antwoord op vraag 3. Er wordt qua niveau gevraagd om minimaal een afgerond Definitief Ontwerp. Voor zowel de geschiktheidseisen als de selectiecriteria geldt dat ook een aanbesteed bestek voldoet.'

- 1.4.4. Vraag 7 (over selectie criterium 2): Dit selectie criterium beoordeelt de ervaring van gegadigden met het ontwerpen van onderwijsgebouwen. Daarbij valt op dat er meer punten toegekend worden aan een onderwijsgebouw voor internationaal voortgezet onderwijs dan voor regulier voortgezet onderwijs. Het is [de Brancheorganisatie] volstrekt onduidelijk in welk opzicht een internationale school zich in bouwkundig, installatietechnisch en/of bouwfysisch opzicht onderscheidt van een reguliere school. De extra punten voor een internationale school is in de ogen van [de Brancheorganisatie] dan ook arbitrair en disproportioneel, omdat het een beperkt aantal ontwerpers die toevallig in het recente verleden een internationale school ontworpen hebben bevoordeelt. [De Brancheorganisatie] vraagt dan ook om de scoremogelijkheden op selectie criterium 2 aan te passen.'

Antwoord: 'De verschillen zitten voornamelijk in architectonische en bouwkundige aspecten zoals; hogere eisen t.a.v. m² per leerling, andere ruimtebehoefte, hogere toegankelijkheidseisen, "inclusion" stelt eisen aan het onderwijs, aan de pedagogiek, aan de zorg voor en begeleiding van leerlingen met bijzondere behoeftes en daarmee ook aan de huisvestingsvoorzieningen. Omdat de klassen aanzienlijk kleiner zijn dan gebruikelijk en veelvuldig wordt gewerkt met individuele leerlingen en/of kleine groepen is er veel behoefte aan kleine werk-, en spreekruimtes. Deze aspecten zien toe op selectie criterium 2a. Dit criterium blijft ongewijzigd. Bij selectie criterium 2b en 2c is het onderscheid inderdaad niet groot genoeg en zal de puntenscore van 7 voor internationaal voortgezet onderwijs komen te vervallen.'

- 1.4.5. Vraag 27 (over selectie criterium 2a): 'U vraagt om aantoonbare ervaring met Internationaal Voortgezet Onderwijs. Er is maar een beperkt aantal Internationale VO scholen.'

In principe heeft de taal geen invloed op het gebouwoontwerp en zou iedere VO dus moeten voldoen. Wel zien we dat het buitenlandse onderwijssysteem toch net iets anders werkt dan Nederlandse. Dat kan wel het gebouw beïnvloeden. We kunnen ons daarom inleven dat u op zoek bent naar een team die daar ervaring mee heeft. Kunt u bevestigen dat een buitenlandse VO school (bijvoorbeeld in België of Duitsland) ook voldoet?’

Antwoord: ‘Een buitenlandse referentie is toegestaan. Deze worden gelijk behandeld als binnenlandse referenties waarbij de criteria zoals in de leidraad en deze nota omschreven van toepassing blijven. Dit betekent dat een buitenlandse VO school niet gezien wordt als gelijk aan een internationale VO school, maar als gelijk aan een binnenlandse VO school. Zie tevens het antwoord op vraag 7.’

- 1.4.6. Vraag 53: ‘Kunt u uitleggen wat er specifiek is aan Internationaal Voortgezet Onderwijs ten opzichte van regulier Voortgezet Onderwijs en wat voor invloed dit zou kunnen hebben op uw huisvesting? Worden meer en hogere eisen gesteld als het gaat om huisvesting, voorzieningen, onderwijsprogramma’s en personeel dan aan ‘gewone’ scholen? Zit dit in de mate van complexiteit of in de samenstelling van het programma? M.a.w. Kunt u een concreet voorbeeld geven in hoeverre een huisvesting voor Internationaal Voortgezet Onderwijs afwijkt van regulier Voortgezet Onderwijs?’

Antwoord: ‘Zie het antwoord op vraag 7.’

- 1.4.7. Vraag 54: ‘U brengt verschil aan in de puntenwaardering tussen Internationaal Voortgezet Onderwijs en regulier Voortgezet Onderwijs. Doet u hiermee recht aan architecten welke veel ervaring hebben met het bouwen van scholen (o.a. met een mate van complexiteit) en welke geen school voor Internationale Voortgezet Onderwijs heeft gerealiseerd. M.a.w welke extra ervaring/meerwaarde zou een architect van een [school voor internationaal voortgezet onderwijs] met zich meedragen in tegenstelling tot een architecten van reguliere VO-scholen, in uw optiek?’

Antwoord: ‘Zie het antwoord op vraag 7.’

- 1.4.8. Vraag 55: ‘Naar aanleiding van onze vraag 2 en 3: Indien er geen aantoonbare verschillen zijn tussen [een school voor internationaal voortgezet onderwijs] en VO, bent u dan bereid de puntentelling bij te stellen of anders te definiëren?’

Antwoord: ‘Zie het antwoord op vraag 7.’

- 1.4.9. Vraag 93 (over paragraaf 2.3 selectiecriteria): ‘er kan alleen maximaal gescoord worden bij ervaring met Internationaal Voortgezet Onderwijs, met een DO afgerond in de afgelopen 5 jaar. Zoals u zult begrijpen zijn dit erg beperkende voorwaarden, wij verzoeken u daarom dit te heroverwegen en de vereisten wat breder te formuleren.’

Antwoord: ‘Zie de antwoorden op de vragen in deze nota van inlichtingen.’

- 1.4.10. Vraag 95 (over paragraaf 2.3 selectiecriteria): ‘wat is de meerwaarde van de eis om een internationale school te hebben geadviseerd ten opzicht van regulier voortgezet onderwijs? Kunt u ons duidelijk maken waarom u dit zo specifiek uitvraagt, waarom is dit in uw ogen anders dan regulier VO en welke meerwaarde u hierin ziet?’

Antwoord: ‘Zie het antwoord op vraag 7.’

- 1.5. Op 28 april 2020 heeft de brancheorganisatie bij het klachtenmeldpunt van aanbesteder een klacht ingediend.

[De Brancheorganisatie] heeft op 2 april een tweetal vragen ingediend voor de nota van inlichtingen. Die vragen hadden betrekking op de gestelde vereisten voor de in te dienen referentieprojecten en de scoremogelijkheden op selectie criterium 2 (ervaring met onderwijsgebouwen). [De Brancheorganisatie] wil voorop stellen dat zij zeer positief is dat haar vragen beantwoord zijn in de nota van inlichtingen. Zij is ook tevreden over de beantwoording van haar vraag over de referentievoorwaarden. [De Brancheorganisatie] kan zich echter niet verenigen met het antwoord op haar vraag over selectie criterium 2. Daarom wil [de Brancheorganisatie] bij deze een klacht indienen over de toepassing van selectie criterium 2a. Ik zal hierna de klacht van [de Brancheorganisatie] kort toelichten.

In haar vraag voor de nota van inlichtingen heeft [de Brancheorganisatie] aangegeven dat het haar opviel dat voor selectie criterium 2 (a, b en c) meer punten toegekend worden aan een onderwijsgebouw voor voortgezet internationaal onderwijs dan voor een onderwijsgebouw voor regulier voortgezet onderwijs. Het is [de Brancheorganisatie] volstrekt onduidelijk in welk opzicht een internationale school zich in bouwkundig (2a), installatietechnisch (2b) en/of bouwfysisch (2c) opzicht onderscheidt van een reguliere school. De extra punten voor een internationale school is in de ogen van [de Brancheorganisatie] dan ook arbitrair en disproportioneel, omdat het een beperkt aantal ontwerpers die toevallig in het recente verleden een internationale school ontworpen hebben bevoordeelt.

In de nota van inlichtingen heeft u geantwoord dat de verschillen voornamelijk zitten in "architectonische en bouwkundige aspecten zoals hogere eisen t.a.v. m² per leerling, andere ruimtebehoefte, hogere toegankelijkheidseisen, "inclusion" stelt eisen aan het onderwijs, aan de pedagogiek, aan de zorg voor en begeleiding van leerlingen met bijzondere behoeftes en daarmee ook aan de huisvestingsvoorzieningen. Omdat de klassen aanzienlijk kleiner zijn dan gebruikelijk en veelvuldig wordt gewerkt met individuele leerlingen en/of kleine groepen is er veel behoefte aan kleine werk-, en spreekruimtes." U stelt dat deze aspecten zien op selectie criterium 2a. Dit criterium blijft dan ook ongewijzigd. U onderkent dat ter zake selectie criteria 2b en 2c het onderscheid niet groot genoeg is en daarom de 'extra punten' voor internationaal voortgezet onderwijs op die selectie criteria komt te vervallen.

[De Brancheorganisatie] is positief dat de 'extra punten' voor selectie criteria 2b en 2c is komen te vervallen, maar heeft bezwaar tegen het handhaven van de 'extra punten' voor selectie criterium 2a. [De Brancheorganisatie] voelt zich in haar bezwaar gesterkt door vele architectenbureaus. Uiteraard heeft [de Brancheorganisatie] vragen ingediend naar aanleiding van meldingen van aangesloten bureaus, maar na de publicatie van de nota van inlichtingen hebben zich nog meer bureaus gemeld, die ontevreden zijn over de verstrekte antwoorden in de nota van inlichtingen op dit punt.

Alle architectenbureaus die ik gesproken heb, verzetten zich nadrukkelijk tegen uw standpunt dat de hiervoor genoemde bijzondere architectonische en bouwkundige aspecten, onderscheidend zijn voor internationaal voortgezet onderwijs. Een aantal architecten geeft aan dat de opgevoerde aspecten wellicht onderscheidend zijn voor IGVO [locatie], maar dat het zeker niet zo is dat alle beschikbare onderwijsgebouwen voor internationaal voortgezet onderwijs die aspecten vertonen. Belangrijker nog, de opgevoerde aspecten zijn zeker niet exclusief voor internationaal voortgezet onderwijs.

Architecten geven aan dat zij in binnen- en buitenland (reguliere) scholen ontworpen hebben waar precies dezelfde eisen belangrijk waren (meer ruimte per leerling, inclusiviteit, kleine groepjes). Kortom, de benoemde aspecten kunnen ook heel goed aangetoond worden met andersoortige onderwijsgebouwen dan uitsluitend gebouwen voor internationaal voortgezet onderwijs. Het internationale aspect heeft geen wezenlijke invloed op de opzet, organisatie en programma van het gebouw.

Wat de aanbestedende dienst bereikt met het handhaven van selectie criterium 2a in de huidige vorm, is dat de pool van architecten die in aanmerking komen voor een ontwerp opdracht voor een specifiek onderwijsgebouw steeds kleiner wordt. Vooral kleinere bureaus met minder referenties worden zo fors op achterstand gezet. Dat is in de ogen van [de Brancheorganisatie] niet proportioneel en ook niet wenselijk.

[De Brancheorganisatie] hoopt dat u in deze klacht aanleiding ziet om selectie criterium 2a alsnog aan te passen. (...)

Gezien de rap naderende deadline voor aanmelding (aanstaande vrijdag) verzoek ik u om zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk donderdagmiddag 12 uur kenbaar te maken of u bereid bent om selectie criterium 2a aan te passen. Meerdere bureaus staan te popelen om zich aan te melden voor uw opdracht, maar twijfelen of dat zin heeft als selectie criterium 2a in de huidige vorm gehandhaafd wordt. Scholenbouw is een vechtmart waar in iedere mogelijk te scoren punt in de aanbesteding telt.'

- 1.6. Het klachtenmeldpunt van aanbesteder heeft per e-mail van 6 mei 2020 op de klacht van de brancheorganisatie van 28 april 2020 gereageerd (zie 1.5 hiervoor).

'[Persoon] zal je morgen bellen. Ik ben overigens ook gebeld door een architect hierover en heb verwezen naar de nota van inlichtingen (die toen nog niet uitgegaan was).

We hebben elkaar jaren geleden een aantal keer gesproken toen je nog werkzaam was bij [Organisatie]. We hebben toen ook veel gesproken over de wijze waarop kleinere, minder ervaren bureaus met minder referenties meer kans hebben om te winnen. We kwamen er toen al achter hoe moeilijk dat is. Zoals je weet spreken we veel met architecten over de wijze van selecteren om ideeën weer mee te nemen in volgende selecties. Bij een meervoudig onderhandse aanbesteding zijn daarvoor meer mogelijkheden.

De kleinere bureaus worden in dit geval echter niet fors op achterstand gezet, het gaat om het mogelijk behalen van iets minder punten. Dat het niet proportioneel zou zijn is erg stellig wat mij betreft. Als het een minimumeis zou zijn zou dat misschien eerder gelden. De klacht gaat toch over een internationale school al dan niet in Nederland? Het is absoluut zo dat tegen elk argument een tegenargument in te brengen is.

ik heb zonet de vragen en antwoorden erbij gepakt en mij lijkt de beantwoording toch helder en reëel? We zijn in zijn algemeenheid terughoudend in het aanpassen van criteria naar aanleiding van vragen van architecten, dan houden we geen selecterende criteria over en wordt het loting. Zoals je weet is dat altijd de discussie. Ik ben benieuwd op basis van hoeveel klachten deze klacht is ingediend en door wat voor bureaus.

We blijven ons best doen om met onze wijze van selecteren een passende architect voor een specifieke opgave te vinden, dat kan voor een bepaald bureau een keer net niet lekker uitpakken. Het punt is dat je deze discussie vanuit allerlei standpunten kunt benaderen. Is het reëel te denken dat elk bureau kans moet maken op elke opdracht, in de basis wel maar het is nu eenmaal zo dat het ene bureau meer ervaring heeft met het één en een ander bureau heeft meer ervaring met het ander. Is loting in het belang van een opdrachtgever? Etc.....we blijven hierover in discussie om zoveel mogelijk een gelijk speelveld te creëren.

Goed om er morgen met [Persoon] over te sparren.'

- 1.7. Bij e-mail van 7 mei 2020 reageert de brancheorganisatie als volgt op de e-mail van het klachtenmeldpunt van 6 mei 2020 (zie 1.6 hiervoor).

'Het is zeker niet zo dat ik jullie verwijt dat jullie een buitensporige selectie in de markt gezet hebben. Zoals je zegt, waar gehakt wordt, vallen spaanders. De essentie van selecteren is dat er bureaus afvallen. Dat is hier niet anders. Bij iedere selectie is er wel een architect te vinden die buiten de boot valt en het daarom niet eens is met de gehanteerde selectiemethodiek.

Voor onderhavige procedure heb ik echter dusdanig veel klachten/meldingen (9 bureaus) ontvangen over de extra punten voor een internationale school, dat ik dat simpelweg niet kan negeren, te meer daar een paar van die bureaus hun klacht, vergezeld van een epistel van hun advocaat, ook naar mijn bestuur en directeur gestuurd hebben. Zoals ik net met [Persoon] besproken heb, snap ik het standpunt van de betreffende architecten – de gewenste ervaring met kleinschalig en inclusief onderwijs kun je ook aantonen met andersoortige onderwijsreferenties – maar ik snap het standpunt van de opdrachtgever ook. Uiteindelijk hebben we hier te maken met grijs gebied, het is niet heel evident disproportioneel of proportioneel. Vandaar dat ik mijn leden afgeraden heb om een kort geding te entameren, maar te kiezen voor een klachtprocedure. Als opdrachtgever bereid is het selectiecriteria te heroverwegen is dat natuurlijk fantastisch, als opdrachtgever hiertoe niet bereid is, dan kunnen we de klacht voorleggen aan Commissie van Aanbestedingsexperts en weten we straks eenduidig of een dergelijk selectiecriteria wel of niet mag.

De klagende bureaus zijn trouwens redelijk verschillend qua omvang, globaal variërend van 10 tot 50 fte. Allemaal 'scholenbouwers', bureaus die niet recent een school ontwerpen hebben beginnen hier überhaupt niet aan.'

- 1.8. Bij e-mail van 8 mei 2020 heeft aanbesteder de klacht ongegrond verklaard. Aanbesteder schrijft daarin onder andere het volgende:

'(...)

Zoals ook tijdens ons gesprek aangegeven is het voor [Aanbesteder] en [de Onderwijsinstelling] van belang om de ervaring met internationaal onderwijs te laten meewegen in de aanbesteding. Wij hebben er bewust voor gekozen dit geen kerncompetentie/uitsluitingsgrond te laten zijn omdat dit niet proportioneel zou zijn. Zoals ook door jullie opgemerkt en in de nota van inlichtingen aangegeven hebben wij op een aantal aspecten het verschil tussen internationaal onderwijs en 'gewoon' onderwijs laten vervallen. Wij zijn echter nog steeds van mening dat zoals in de nota van inlichtingen aangegeven er wel degelijk verschillen zijn die rechtvaardigen om in bouwkundig opzicht onderscheid te maken. Het betreft hier een selectiecriteria met een beperkt verschil van 2 punten die extra gescoord kunnen worden. Er zijn volgens ons daarmee genoeg kansen voor bureaus om in aanmerking te komen voor de gunningsfase.

Wij begrijpen dat architectenbureaus graag zelf ook zo veel mogelijk kans willen maken om de maximale punten te scoren, maar voor de opdrachtgever is ook het doel van de aanbesteding om een bepaalde selectie te maken van partijen die zij het best passend achten voor de opgave. Er zullen, welke criteria ook gekozen worden, altijd een paar partijen er net buiten vallen.

(...)'

2. Beschrijving klacht

Het selectie criterium 2a (ervaring met bouwkundig /architectonisch/constructief ontwerp onderwijsgebouw) is in strijd met het proportionaliteitsbeginsel doordat extra punten worden toegekend voor ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs.

3. Onderbouwing klacht

- 3.1. De brancheorganisatie is van mening dat selectie criterium 2a (ervaring met bouwkundig/architectonisch/constructief ontwerp onderwijsgebouw) disproportioneel van opzet is. Aanbesteder kent 2 extra punten toe voor ervaring met een identieke bouwkundige ontwerpervaring (internationale school voortgezet onderwijs). Onder verwijzing naar de verstrekte motivering in de Nota van Inlichtingen om dit selectie criterium te handhaven (zie het antwoord op vraag 7 in 1.4.4 hiervoor) stelt de brancheorganisatie dat de eigenlijk aan te tonen competentie (ervaring met kleinschalig, inclusief onderwijs) ook met andersoortige onderwijsgebouwen kan worden aangetoond. De brancheorganisatie herhaalt in dit kader hetgeen zij in haar klachtbrief van 28 april 2020 heeft aangevoerd (zie 1.5 hiervoor). Daaraan voegt de brancheorganisatie nog het volgende toe.
- 3.2. Het heeft er volgens de brancheorganisatie de schijn van dat extra punten toegekend worden op basis van identieke ontwerpervaring, in plaats van op basis van vergelijkbare ontwerpervaring. Ter zake van de geschiktheidseisen bepaalt de Aanbestedingswet 2012 dat vragen om identieke ervaring niet mag. Volgens de Gids Proportionaliteit geldt in beginsel hetzelfde voor selectiecriteria. Dus moet er volgens de brancheorganisatie in beginsel beoordeeld worden op vergelijkbare ervaring en niet op identieke ervaring.
- 3.3. De reactie van aanbesteder dat het een selectie criterium betreft en geen geschiktheidseisen en dat het 'slechts' gaat over 2 extra punten op een maximaal te behalen score van 37 punten overtuigt de brancheorganisatie niet. Ten eerste verzet de brancheorganisatie zich tegen het idee dat je in het kader van een selectie criterium maar kunt vragen wat je wilt als de te scoren punten marginaal zijn op de maximale totaalscore, mits er enig verband is met de onderhavige opdracht. Bovendien deelt de brancheorganisatie de mening niet dat die 2 punten nauwelijks impact hebben op de totaalscore en de toegang tot de overheidsopdracht derhalve niet onnodig beperken. Scholenbouw is een vechtmarkt waar ieder punt telt. In de aangelegde selectiemethodiek kunnen bureaus eenvoudigweg berekenen hoeveel punten zij scoren en ook redelijk goed inschatten hoe de directe concurrenten zullen scoren. In de uiteindelijke ranking maken de 2 extra punten al snel het verschil tussen wel of niet geselecteerd worden.

4. Reactie aanbestede

- 4.1. Zoals de brancheorganisatie in haar mail van 7 mei 2020 (zie 1.7 hiervoor) al aangaf zijn de standpunten van zowel de brancheorganisatie als van aanbestede te verdedigen. Voor de brancheorganisatie was dat ook de reden om haar leden af te raden een kort geding te entameren, maar te kiezen voor een procedure bij de Commissie van Aanbestedingsexperts om voor volgende aanbestedingen te weten of een dergelijk selectiecriteria wel of niet is toegestaan.
- 4.2. Aanbestede stelt zich op het standpunt dat in onderhavige zaak sprake was van een groot aantal mogelijke gegadigden dat zich zou kunnen aanmelden voor deze aanbestedingsprocedure. Om het aantal uit te nodigen gegadigden te beperken, heeft aanbestede selectiecriteria opgesteld. Aanbestede stelt dat hij bij het hanteren van selectiecriteria een ruime discretionaire bevoegdheid heeft. Het is aanbestede vanzelfsprekend bekend dat hij zich, bij het opstellen van deze criteria, dient te houden aan onder meer het proportionaliteitsbeginsel. Met andere woorden, de selectiecriteria dienen in redelijke verhouding tot de aard en de omvang van de opdracht te staan. Aanbestede is ervan overtuigd dat hij zich daar, bij het opstellen van de selectiecriteria in de onderhavige zaak, in alle opzichten aan gehouden heeft. Daarnaast dienen de te stellen selectiecriteria transparant, objectief en niet-discriminerend te zijn. Aanbestede stelt zich op het standpunt dat bij het opstellen en hanteren van de criteria voldaan is aan alle beginselen van het aanbestedingsrecht.
- 4.3. De brancheorganisatie heeft vragen gesteld over selectiecriteria 2 (zie 1.3 hiervoor). Naar aanleiding van deze vragen heeft aanbestede de gehanteerde criteria heroverwogen. Besloten is het aspect 'internationaal voortgezet onderwijs' te laten vervallen voor de onderdelen installatietechnisch (selectiecriteria 2b) en bouwfysisch, akoestisch en brandveilig (selectiecriteria 2c) (zie het antwoord op vraag 7 in 1.4.4 hiervoor). Voorts is mede op verzoek van de brancheorganisatie selectiecriteria 2a opgesplitst in een onderdeel architectonisch/bouwkundig en een onderdeel constructief (zie het antwoord op vraag 2 in 1.4.1 hiervoor). Ook bij het onderdeel constructief is het onderscheid voor 'internationaal voortgezet onderwijs' komen te vervallen.
- 4.4. Voor het onderdeel architectonisch/bouwkundig van selectiecriteria 2 is besloten het onderscheid tussen internationale en nationale scholen wel te behouden. Voor wat betreft dit onderdeel blijft, zoals hiervoor toegelicht, in de ogen van aanbestede de ervaring op het gebied van internationaal voortgezet onderwijs van belang voor de opgave en levert het een meerwaarde op. Aanbestede stelt dat het voor hem van belang was om vast te houden aan het onderscheid op het aspect architectonisch/bouwkundig tussen internationale en nationale ervaring, omdat hiermee voor hem de best passende partijen voor de opgave geselecteerd konden worden.
- 4.5. Voor selectiecriteria 2a konden architecten een hogere score behalen op het moment dat zij ervaring hadden binnen internationaal voortgezet onderwijs. Aanbestede heeft besloten selectiecriteria 2a in deze vorm te handhaven, omdat hij van mening is dat er op het onderdeel bouwkundig/architectonisch een wezenlijk verschil bestaat tussen internationale en nationale scholen. Het onderscheid in het ontwerpen van een internationale en een nationale school is voor aanbestede van daadwerkelijk onderscheidend belang voor de opgave. Verschillen tussen internationaal voortgezet onderwijs en nationaal voortgezet onderwijs zien onder andere op de hogere eisen ten aanzien van het aantal vierkante meters per leerling, een andere invulling van de ruimtebehoefte en hogere toegankelijkheidseisen. Het internationaal voortgezet onderwijs gaat uit van 'inquiry based learning'. Daarin wisselen de samenstelling van de klas of groep en de in-

richting van de lessen voortdurend. Dit veronderstelt volgens aanbesteder een flexibele leeromgeving en een fysiek leerlandschap dat daarop inspeelt. In het ambitiedocument dat ook als een van de aanbestedingsdocumenten is verstrekt, worden deze leerlandschappen nader uitgewerkt.

- 4.6. Voorts stelt 'inclusion' volgens aanbesteder eisen aan het onderwijs, aan de pedagogiek, aan de zorg voor en de begeleiding van leerlingen met bijzondere behoeftes en daarmee ook aan de huisvestingsvoorzieningen. Omdat de klassen aanzienlijk kleiner zijn dan gebruikelijk en veelvuldig wordt gewerkt met individuele leerlingen en/of kleine groepen is er veel behoefte aan kleine werk- en spreekruimtes. Anders dan in het Nederlands voortgezet onderwijs wordt er in het internationaal voortgezet onderwijs niet of nauwelijks geselecteerd tussen leerlingen. De nadruk ligt op 'inclusion' en 'removing obstacles for learning', overdrachtelijk en fysiek. De school is er ook voor leerlingen met beperkingen, die kunnen academisch, maar ook fysiek zijn. Het is belangrijk dat het ontwerp-team begrijpt dat het gebouw dit mogelijk moet maken en daartoe ook moet uitnodigen. Het gebouw zal tientallen verschillende culturen samenbrengen. Het is belangrijk dat het gebouw uitnodigt tot verbinding, maar ook ruimte geeft voor eigenheid en veiligheid. Bovengenoemde kenmerken sluiten naar het oordeel van aanbesteder dus aan bij een andere ruimtebehoefte dan bij een school in het voortgezet onderwijs die niet voorziet in internationaal onderwijs.
- 4.7. Aanbesteder is van mening dat selectie criterium 2a niet disproportioneel is of arbitrair van opzet. Aanbesteder stelt dat het selectie criterium voor hem inhoudelijk van belang is. De gevraagde kwaliteitsaspecten hebben volgens aanbesteder een directe relatie met de kwaliteit van de uiteindelijke inschrijving en staan daarmee in redelijke verhouding tot de aard en omvang van de opdracht. Het desbetreffende selectie criterium wordt gebruikt voor het doel waarvoor selectie criteria dienen. Aanbesteder acht het dan ook gerechtvaardigd ter zake onderscheid te maken.
- 4.8. In dat kader merkt aanbesteder op dat sprake is van een selectie criterium, en dat ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs niet als geschiktheidseis of uitsluitingsgrond wordt voorgeschreven. Met het hanteren van selectie criterium 2a wordt slechts een relatief klein onderscheid gemaakt. In deze aanbesteding zijn in totaal 52 punten te behalen, verdeeld over 10 verschillende selectie criteria. Het aspect ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs wordt beloond met niet meer dan 2 punten. Daardoor wordt voorkomen dat, wanneer een architectenbureau op selectie criterium 2a niet het maximaal aantal punten behaalt, het op dusdanige achterstand komt te liggen dat zij in feite uitgesloten wordt van de onderhavige procedure. Het blijft nog steeds mogelijk om meer punten te behalen dan architectenbureaus met internationale ervaring door te scoren op andere selectie criteria. Tevens is ook niet gezegd dat wanneer een architectenbureau met internationale ervaring wél het maximaal aantal punten behaalt op selectie criterium 2a, het ook maximale score zal behalen op de andere 9 selectie criteria.
- 4.9. Naar de mening van aanbesteder is de selectiefase van deze aanbestedingsprocedure op deze wijze evenwichtig vormgegeven. De verwachting van aanbesteder was dat niet elk architectenbureau maximaal zou gaan scoren op alle selectie criteria. Het opnemen van alle selectie criteria had als doel een rangorde aan te brengen tussen meer en minder geschikte partijen, ook omdat de selectie ziet op een project met een groot economisch belang. Uiteindelijk diende de onderhavige selectiefase ertoe te leiden dat aanbesteder een selectie kon maken van vijf gegadigden die het beste passen bij de opgave. Dit betekende dat er ook architectenbureaus zouden zijn die minder passen bij de opgave.

- 4.10. Aanbesteder is van mening dat er altijd ondernemers zijn waarvoor één of meer selectiecriteria nadelig uitpakken. Aanbesteder begrijpt dat architectenbureaus zoveel mogelijk willen voldoen aan de opgestelde criteria en hij begrijpt ook dat dit tot klachten leidt. Daarnaast wenst aanbesteder ook, in het belang van het project, op een professionele wijze te komen tot een groep gegadigden, die terecht gezien mogen worden als de vijf meest geschikte partijen. Uiteraard blijft van belang dat aanbesteder in gesprek blijft met de marktpartijen, om zo te komen tot eerlijke selectiecriteria. Op dat punt is aanbesteder tijdens de Nota van Inlichtingenperiode blijven openstaan voor discussie en verbetering.
- 4.11. Dat de onderhavige procedure ook door de brancheorganisatie niet gezien wordt als een buitensporige selectie, komt terug in de mailwisseling tussen de brancheorganisatie en het klachtenmeldpunt van aanbesteder op 7 mei 2020 (zie 1.7 hiervoor). De brancheorganisatie geeft in haar mail aan dat zij niet vindt dat deze procedure evident disproportioneel of proportioneel is en zij noemt het onderhavige selectie criterium een grijs gebied. Naar de mening van aanbesteder is er geen sprake van een grijs gebied, nu met dit selectie criterium niemand wordt uitgesloten, maar slechts tot uitdrukking komt dat aanbesteder een belang hecht aan de ervaring met internationale voortgezet onderwijs. Aanbesteder stelt daarnaast dat tot het uiterste moment van aanmelden er door geen enkel architectenbureau gevraagd is of er wellicht een soortgelijk project mocht worden aangevoerd om de geschiktheid te onderbouwen.
- 4.12. Door de brancheorganisatie is gesteld dat een aantal architectenbureaus heeft aangegeven dat de opgevoerde aspecten wellicht onderscheidend zijn, maar dat niet alle beschikbare onderwijsgebouwen voor internationaal voortgezet onderwijs die aspecten vertonen. De door aanbesteder benoemde aspecten kunnen volgens de brancheorganisatie ook heel goed aangetoond worden met andersoortige onderwijsgebouwen dan uitsluitend gebouwen voor internationaal voortgezet onderwijs. Het internationale aspect heeft volgens de brancheorganisatie geen wezenlijke invloed op de opzet, organisatie en programma van het gebouw. De brancheorganisatie stelt dat aanbesteder ten onrechte vraagt om identieke ervaring in plaats van vergelijkbare ervaring. Aanbesteder begrijpt de reactie van de brancheorganisatie. Hij is echter van mening dat noch in de Gids Proportionaliteit noch in de Aanbestedingswet is uitgesloten dat binnen selectiecriteria wordt gevraagd naar identieke ervaring. Daaraan voegt aanbesteder toe dat het proportionaliteitsbeginsel uiteraard altijd in acht moet worden genomen. In dit geval heeft aanbesteder voor een wijze van selectie gekozen, waarbij dit betreffende selectie criterium onderdeel uitmaakt van een gehele reeks aan selectiecriteria en daarmee op proportionele wijze vraagt naar ervaring die voor aanbesteder mede van belang is om passende architecten te selecteren voor de gunningsfase.
- 4.13. Aanbesteder vraagt de Commissie de klacht ongegrond te verklaren.

5. Beoordeling

- 5.1. De Commissie stelt vast dat aanbesteder op 31 maart 2020 een Europese niet-openbare procedure heeft aangekondigd voor een overheidsopdracht voor ontwerpdiensten voor nieuwbouw van een school voor internationaal voortgezet onderwijs. Op deze aanbestedingsprocedure zijn onder andere de volgende bepalingen van toepassing: Deel 1 en 2 van de Aw 2012 en de Gids Proportionaliteit (1^e herziene versie die op 1 juli 2016 in werking is getreden).
- 5.2. Alvorens de klacht te behandelen, zal de Commissie eerst het relevante toetsingskader weergeven.

- 5.2.1. In artikel 1.10, lid 1 jo. lid 2, sub c en d, Aw 2012 is bepaald dat de inhoud van en het aantal te stellen geschiktheidseisen in een redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht.
- 5.2.2. Paragraaf 2.3.6.1 Aw 2012 ziet op de geschiktheidseisen. Ook artikel 2.90, lid 8, Aw 2012 bepaalt dat deze verband moeten houden met en in redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht.
- 5.2.3. In artikel 2.93, lid 3, Aw 2012 is bepaald dat wanneer referenties worden gevraagd om aan te tonen dat de gegadigde voldoet aan een geschiktheidseis er niet gevraagd mag worden naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn, maar alleen naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten (Advies 523, overweging 5.4.3).
- 5.2.4. Paragraaf 2.3.6.3 Aw 2012 (bestaande uit de artikelen 2.99 en 2.100) ziet op de selectie. Op grond van artikel 2.99, lid 1, Aw 2012 kan de aanbestedende dienst bij toepassing van de niet-openbare procedure het aantal gegadigden dat hij zal uitnodigen tot inschrijving beperken.
- 5.2.5. In artikel 2.100 Aw 2012 is in dat kader bepaald:
- ‘Bij de toepassing van artikel 2.99, eerste lid, beperkt de aanbestedende dienst het aantal gegadigden op een objectieve en niet-discriminerende wijze, met behulp van in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging.’
- 5.2.6. In Voorschrift 3.5 F Gids Proportionaliteit is het volgende bepaald:
- ‘De aanbestedende dienst stelt voor het toetsen van technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid kerncompetenties vast die overeenkomen met de gewenste ervaring op essentiële punten van de opdracht.’
- 5.2.7. In de bij dit Voorschrift gegeven toelichting vermeldt de Gids onder meer het volgende:
- ‘Teveel en te specifieke kerncompetenties definiëren én daarbij vragen naar referenties per kerncompetentie zou weleens zoeken naar een schaap met vijf poten kunnen worden. Daardoor wordt de markt sterk verengd, hetgeen noch in het belang van aanbestedende diensten noch in het belang van potentiële inschrijvers is. (...) Er dient een vertaling van kerncompetenties naar benodigde eisen van (technische) bekwaamheid plaats te vinden. Daarbij is het van belang dat niet meer van hetzelfde wordt gevraagd, omdat daarmee de kring van potentiële inschrijvers wel heel erg wordt verkleind. Waar het om gaat, is te zoeken naar al die ondernemingen die, al dan niet in meerdere verschillende soorten projecten, de benodigde ervaring hebben opgedaan.’
- 5.2.8. Een aanbestedende dienst mag in beginsel per kerncompetentie één referentie eisen (Voorschrift 3.5 G, lid 1, Gids Proportionaliteit). Voorts moet hij toestaan dat met één referentie wordt aangetoond dat aan meerdere kerncompetenties wordt voldaan. In beginsel mag hij geen combinatie van verschillende kerncompetenties in één referentie eisen. Daarmee wordt voorkomen dat de geschiktheidseisen ertoe leiden dat (grote) ondernemingen met meer ervaring bevoordeeld worden ten opzichte van zowel kleinere ondernemingen als nieuwe toetreders die eveneens geschikt zijn de opdracht uit te voeren (zie onder meer Advies 393, overweging 5.5; Advies 401, overweging 5.6; Advies 487, overweging 6.5.11 en Advies 535, overweging 5.5.12).

5.2.9. Bij complexe opdrachten of opdrachten tot het leveren van hoogwaardige dienstverlening kan, indien noodzakelijk, gemotiveerd van Voorschrift 3.5 G, lid 1, Gids Proportionaliteit worden afgeweken door meerdere referenties voor één kerncompetentie te eisen. Ook kan ervaring met meerdere kerncompetenties in één referentieproject noodzakelijk zijn en daarom als geschiktheidseis worden gesteld (Advies 393, overweging 5.6; Advies 401, overweging 5.7; Advies 487, overweging 6.5.12 en Advies 535, overweging 5.5.13).

5.2.10. De Commissie is van oordeel dat, hoewel in de opsomming van artikel 1.10, lid 2, Aw 2012 geen melding wordt gemaakt van selectiecriteria, de Voorschriften 3.5 F en 3.5 G van de Gids Proportionaliteit ook van toepassing zijn op de met inachtneming van artikel 2.100 Aw 2012 toe te passen selectiecriteria (zie onder meer Advies 52, overweging 5.3.6; Advies 393, overweging 5.3.6; Advies 401, overweging 5.3.6; Advies 487, overweging 6.5.7 en Advies 535, overweging 5.5.14). In de eerste plaats is het immers zo dat artikel 1.10, lid 2, Aw 2012 geen limitatieve opsomming behelst en in ieder geval in lid 2 sub c en sub d een verwijzing naar geschiktheidseisen bevat. In het verlengde daarvan volgt uit de inhoud van paragraaf 3.5.3 van de Gids ("Selectiecriteria") dat de Gids ook van toepassing is op selectiecriteria. Op p. 50 van de Gids is immers bepaald:

'De selectiecriteria kunnen inhoudelijk in beginsel vergelijkbaar zijn met de geschiktheidseisen zoals deze bij een openbare procedure worden gesteld. Op de diverse mogelijkheden voor het stellen van geschiktheidseisen is ingegaan in §3.5.2.'

De laatstgenoemde paragraaf bevat de (toelichting op de) Voorschriften 3.5 F en 3.5 G.

5.2.11. Paragraaf 3.5.3 Gids Proportionaliteit ("Selectiecriteria") vermeldt op p. 51 nog het volgende:

'Evenals bij het stellen van geschiktheidseisen is het niet verplicht om selectiecriteria toe te passen. Een aanbestedende dienst zal vooraf moeten bepalen of er een reden is om het aantal inschrijvingen tot een bepaald maximum te beperken. Bedacht dient te worden, dat alle ondernemingen die in de eerste fase aan de geschiktheidseisen hebben voldaan, in principe geschikt zijn om de opdracht uit te voeren. Het is dan ook van groot belang, om het stellen van selectiecriteria goed en zorgvuldig te overwegen. (...)

(...) Ranking op basis van (...) omvang of aantal van referenties (...) is daarbij niet aan te bevelen, immers meer is niet altijd beter.'

5.2.12. Indien een aanbestedende dienst kiest voor een niet-openbare procedure, ziet de Commissie mogelijkheden voor het hanteren van selectiecriteria die zien op competenties die geen kerncompetenties zijn. Het betreft wensen die niet noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de opdracht, maar wel meerwaarde bieden voor de aanbestedende dienst. In het licht van de ratio van de Gids Proportionaliteit is het echter niet toegestaan om in het kader van de nadere selectie meer referenties per (kern)competentie beter te laten scoren. Hetzelfde geldt voor het toekennen van een hogere score aan een combinatie van (kern)competenties. Anders dan bij het hanteren van geschiktheidseisen wordt de toegang tot de opdracht voor een onderneming die niet aan de selectiecriteria kan voldoen, op zich niet geblokkeerd. Op deze wijze worden echter (grote) ondernemingen met meer ervaring bevoorreed ten opzichte van zowel kleinere ondernemingen als nieuwe toetreders die eveneens geschikt zijn de opdracht uit te voeren. Hoewel het niet is uitgesloten dat deze selectiesystematiek Europees aanbestedingsrechtelijk is toegestaan, omdat zij op zich voldoende verband zou kunnen houden met het voorwerp van de opdracht in de zin van artikel 1.10 Aw 2012, is een dergelijke

systematiek niet in overeenstemming met de ratio van de Gids Proportionaliteit: de nationale wetgever heeft met die Gids – in aanvulling op de doelstellingen van het Europees aanbestedingsrecht – ook nationale beleidsdoelen willen dienen, waarbij in het bijzonder kan worden gedacht aan een verbetering van de toegang van het midden- en kleinbedrijf tot de aanbestede opdracht (zie onder meer Advies 393, overweging 5.7; Advies 401, overweging 5.8, Advies 487, overwegingen 6.5.13 en 6.5.14 en Advies 535, overweging 5.5.17).

- 5.2.13. Aanbestedende diensten moeten voorgaande voorschriften van de Gids Proportionaliteit op grond van artikel 1.10, lid 4, Aw 2012 toepassen of afwijking daarvan motiveren in de aanbestedingsstukken.
- 5.3. De Commissie zal hierna overgaan tot de beoordeling van de klacht op basis van het hiervoor uiteengezette toetsingskader.
  - 5.3.1. In het kader van selectiecriteria 2a (kerncompetentie onderwijsgebouw bouwkundig) kunnen 2 extra punten worden behaald met ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs (zie de Selectieleidraad in 1.2 hiervoor). In totaal kunnen voor de selectiecriteria 52 punten worden behaald.
  - 5.3.2. Aanbesteder heeft in dit kader aangevoerd dat het onderscheid in het ontwerpen van een internationale en een nationale school voor aanbesteder van daadwerkelijk onderscheidend belang is voor de opgave. Verschillen tussen internationaal voortgezet onderwijs en nationaal voortgezet onderwijs zien onder andere op de hogere eisen ten aanzien van het aantal vierkante meters per leerling, een andere invulling van de ruimtebehoefte en hogere toegankelijkheidseisen. Het internationaal voortgezet onderwijs gaat uit van 'inquiry based learning'. Daarin wisselen de samenstelling van de klas of groep en de inrichting van de lessen voortdurend. Dit veronderstelt volgens aanbesteder een flexibele leeromgeving en een fysiek leerlandschap dat daarop inspeelt. In het ambitiedocument dat ook als een van de aanbestedingsdocumenten is verstrekt, worden deze leerlandschappen nader uitgewerkt.
  - 5.3.3. Voorts stelt 'inclusion' volgens aanbesteder eisen aan het onderwijs, aan de pedagogiek, aan de zorg voor en de begeleiding van leerlingen met bijzondere behoeftes en daarmee ook aan de huisvestingsvoorzieningen. Omdat de klassen aanzienlijk kleiner zijn dan gebruikelijk en veelvuldig wordt gewerkt met individuele leerlingen en/of kleine groepen is er veel behoefte aan kleine werk- en spreekruimtes. Anders dan in het Nederlands onderwijs wordt er in het internationaal voortgezet onderwijs niet of nauwelijks geselecteerd tussen leerlingen. De nadruk ligt op 'inclusion' en 'removing obstacles for learning', overdrachtelijk en fysiek. De school is er ook voor leerlingen met beperkingen, die kunnen academisch, maar ook fysiek zijn. Het is belangrijk dat het ontwerpteam begrijpt dat het gebouw dit mogelijk moet maken en daartoe ook moet uitnodigen. Het gebouw zal tientallen verschillende culturen samenbrengen. Het is belangrijk dat het gebouw uitnodigt tot verbinding, maar ook ruimte geeft voor eigenheid en veiligheid. Bovengenoemde kenmerken sluiten naar het oordeel van aanbesteder dus aan bij een andere ruimtebehoefte dan bij een school in het voortgezet onderwijs die niet voorziet in internationaal onderwijs (zie 4.5 en 4.6 hiervoor).
  - 5.3.4. De brancheorganisatie stelt zich op het standpunt dat dit selectiecriteria disproportioneel is omdat ervaring gevraagd wordt die gelijk is aan de uitgevraagde opdracht in plaats dat wordt gevraagd naar vergelijkbare ervaring. Volgens de brancheorganisatie gaat het eigenlijk om ervaring met kleinschalig, inclusief onderwijs en kan dat ook met andersoortige onderwijsgebouwen worden aangetoond (zie 3.1 hiervoor).

- 5.3.5. De Commissie oordeelt als volgt. Zoals hiervoor bij het toetsingskader aangegeven, mag een aanbestedende dienst op basis van artikel 2.93, lid 3, Aw 2012 in het kader van de geschiktheidseisen vragen naar ervaring met eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang vergelijkbaar zijn, maar niet naar opdrachten die gelijk zijn (zie 5.2.3 hiervoor). Ook is aangegeven dat de voorschriften 3.5 F en 3.5 G van de Gids Proportionaliteit ook van toepassing zijn op de met inachtneming van artikel 2.100 Aw 2012 toe te passen selectiecriteria (zie 5.2.10 en 5.2.11 hiervoor).
- 5.3.6. Het voorgaande betekent dat aanbesteder zich niet mag beperken tot het vragen om referentieopdrachten die gelijk zijn aan de aanbestede opdracht, maar dat hij in plaats daarvan op een hoger abstractieniveau zal moeten vragen om referentieopdrachten waarvan mag worden verondersteld dat voor de uitvoering daarvan dezelfde competenties noodzakelijk zijn als die welke zijn vastgesteld voor de opdracht die het onderwerp vormt van de aanbesteding. Alleen in dat geval zal immers sprake zijn van het vragen om referentieopdrachten die op onderdelen "vergelijkbaar" zijn met de opdracht die onderwerp is van de aanbesteding. De Commissie noemt als voorbeeld een opdracht voor het uitvoeren van leerlingenvervoer, waarvoor als competentie is vastgesteld dat de vervoerder in staat moet zijn personen met lichamelijke en verstandelijke beperkingen veilig te vervoeren. In een dergelijk geval zal een aanbestedende dienst niet mogen eisen dat een inschrijver, ten bewijze dat hij over deze competentie beschikt, referentieopdrachten overlegt die specifiek betrekking hebben op leerlingenvervoer. Hij zal in plaats daarvan die referentie-eis zodanig moeten formuleren dat het een inschrijver is toegestaan referentieopdrachten te overleggen die generiek betrekking hebben op vervoer van personen met lichamelijke beperkingen en personen met verstandelijke beperkingen (zie Advies 207, overweging 5.3.5 en Advies 392, overweging 5.2.9). Zo mag ook niet worden gevraagd om ervaring met vervoer van leerlingen in het voortgezet onderwijs, maar moet het ook toegestaan zijn referentieopdrachten te overleggen die betrekking hebben op personenvervoer in het algemeen en het vervoer van de doelgroep – personen in de leeftijd van leerlingen in het voortgezet onderwijs – in het bijzonder (zie Advies 392, overwegingen 5.2.10-5.2.11). Ervaring vragen met het ontwerp van een gebouw 'nabij een winkelcentrum' is ook te specifiek indien het gaat om ervaring met het ontwerpen van gebouwen op locaties waar zich veel en ongelijksoortige verkeersactiviteit voordoet en waar het een komen en gaan is van bezoekers (zie Advies 523, overweging 5.8.4). Datzelfde geldt voor ervaring met het leveren van uitrukkleding (voor de brandweer), in plaats van ervaring met het leveren van in opdracht geproduceerde specialistische veiligheidskleding (Advies 131, overwegingen 6.2.6-6.2.9).
- 5.3.7. Door te vragen naar ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs vraagt aanbesteder naar het oordeel van de Commissie ten onrechte om gelijke ervaring in plaats van vergelijkbare ervaring. In plaats van te vragen naar ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs had aanbesteder kunnen en moeten vragen naar ervaring met de kenmerkende aspecten binnen het internationaal voortgezet onderwijs die voor hem van essentieel belang zijn. Dat dat mogelijk was, blijkt wel uit het feit dat aanbesteder deze aspecten heeft omschreven in het antwoord op vraag 7 in de Nota van Inlichtingen en in de reactie op de bij de Commissie ingediende klacht (zie 1.4.4, 4.5 en 4.6 hiervoor). Daaruit leidt de Commissie de volgende aspecten af: het aantal vierkante meters per leerling, veel kleine werk- en spreekruimtes, hoge toegankelijkheidseisen en een gebouw dat uitnodigt tot verbinding, maar toch ook ruimte geeft voor eigenheid en veiligheid. Indien noodzakelijk kan om ervaring met een combinatie van bepaalde aspecten worden gevraagd (zie 5.2.9 hiervoor). Niet valt uit te sluiten dat ook met het ontwerpen van andere gebouwen dan scholen voor internationaal voortgezet onderwijs aan deze aspecten kan worden voldaan. Daarbij denkt de Commissie

bijvoorbeeld aan schoolgebouwen voor speciaal onderwijs voor kinderen met een handicap, chronische ziekte of stoornis. Bovendien zal ook niet elke school voor internationaal voortgezet onderwijs al deze aspecten in zich verenigen, zodat het de vraag is of aanbesteder met het door hem geformuleerde selectie criterium voldoende zekerheid heeft gegadigden te vinden die daadwerkelijk ervaring hebben met het ontwerpen van gebouwen die voldoen aan de door aanbesteder gewenste kenmerken. Naar het oordeel van de Commissie is selectie criterium 2a dan ook in strijd met het proportionaliteitsbeginsel doordat extra punten worden toegekend voor ervaring binnen internationaal voortgezet onderwijs.

- 5.3.8. Dat met dit deel van selectie criterium 2a slechts 2 van de 52 punten kunnen worden behaald, doet aan het voorgaande niet af. Immers valt niet uit te sluiten dat deze twee punten voor de selectie beslissing het verschil kunnen maken.
- 5.3.9. Daarmee acht de Commissie de klacht gegrond.
- 5.4. Ten overvloede merkt de Commissie nog het volgende op.
  - 5.4.1. De Commissie beveelt aanbestedende diensten aan om bij de opzet van de inkoop uit te gaan van de systematiek waarop de Aanbestedingswet is gebaseerd en een duidelijk onderscheid te maken tussen geschiktheidseisen en selectie criteria (zie de aanbeveling in Advies 487). Een aanbestedende dienst stelt kerncompetenties vast die overeenkomen met de gewenste ervaring op essentiële punten van de opdracht. Die vertaalt hij naar geschiktheidseisen. Indien een gegadigde niet voldoet aan een geschiktheidseis, wordt hij niet uitgenodigd voor de gunningsfase. Met behulp van selectie criteria kan vervolgens het aantal geschikte gegadigden dat moet worden uitgenodigd voor de gunningsfase worden beperkt. De selectie criteria betreffen geen eisen. Hoe beter een gegadigde op de selectie criteria scoort, des te meer kans hij maakt om te worden uitgenodigd voor de gunningsfase. Het niet voldoen aan een selectie criterium kan leiden tot een lage score, maar niet tot ongeldigheid of uitsluiting.
  - 5.4.2. In dat licht is het verwarrend dat aanbesteder in paragraaf 2.3 "Selectie criteria" van de Selectie leidraad (zie 1.2 hiervoor) in het kader van de selectie criteria spreekt van kerncompetenties waarover de gegadigde dient te beschikken.

6. Advies

De Commissie acht de klacht **gegrond**.

Den Haag, 13 oktober 2020

Prof.mr. C.E.C. Jansen
Voorzitter

Mr. A.C.M Fischer-Braams
Vice-voorzitter

Mr. drs. T.H. Chen
Commissielid